

8D01401 «Музыкалық білім» / 8D01402 «Музыкалық орындаушылық және педагогика» білім беру бағдарламасы бойынша
философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін дайындалған
Кулданов Наурыз Талгатовичтің
«Вокалды оқыту үдерісінде болашақ музыкалық білім бакалаврларының креативтілігін дамыту» тақырыбындағы
диссертациясына

АНДАТПА

Зерттеудің тақырыбы: Вокалды оқыту үдерісінде болашақ музыкалық білім бакалаврларының креативтілігін дамыту.

Зерттеу мақсаты: Вокалды оқыту үдерісінде болашақ музыкалық білім бакалаврларының креативтілігін дамытуды теориялық-әдіснамалық тұрғыдан негіздеу және әдістемесін дайындау, оның тиімділігін эксперименттік-тәжірибелік жұмыстар арқылы дәлелдеу, ғылыми негізделген әдістемелік ұсыныстар беру.

Зерттеу міндеттері:

- салааралық контексте креативтіліктің тұжырымдамалық негіздері мен феноменологиясын зерттеу;
- «әншілік креативтілік», «болашақ музыкалық білім бакалаврларының креативтілігі» және «вокалды оқыту үдерісінде болашақ музыкалық білім бакалаврларының креативтілігін дамыту» түсініктерінің мазмұны мен құрылымын нақтылау;
- вокалды оқыту үдерісінде болашақ музыкалық білім бакалаврларының креативтілігін дамытудың әдіснамалық негіздерін айқындау;
- вокалды оқыту үдерісінде болашақ музыкалық білім бакалаврларының креативтілігін дамытудың құрылымдық-мазмұндық моделін жасау;
- вокалды оқыту үдерісінде болашақ музыкалық білім бакалаврларының креативтілігін дамытудың педагогикалық шарттарын айқындап әдістемесін дайындау, оның тиімділігін тәжірибелік-эксперименттік жұмыстарда дәлелдеу, ғылыми-әдістемелік ұсыныстар беру.

Зерттеу әдістері:

теориялық әдістер: философиялық, когнитивистикалық, психологиялық, педагогикалық, музыкалық білім салаларындағы әдеби дереккөздерді жинақтау, талдау (феноменологиялық, ретроспективті), жүйелеу және нәтижелерді жалпылау, мазмұнын анықтау, синтез және теориялық модельдеу, құрылымдау, нақтылау;

эмпирикалық әдістер: бағалаудың диагностикалық аппаратын жасау, педагогикалық эксперимент, сауалнама, фокус-топтық сұхбат, тест, талдау, контент-талдау, семантикалық қашықтықты анықтау, өзін-өзі бағалау, пилоттық сауалнама, жартылай құрылымдалған сұхбат, бақылау, сапаның көріну коэффициенттерінің мәндерін есептеу, кездесу жиілігін есептеу, Р. Фишердің бұрыштық түрлендіру формуласы, эксперимент нәтижелерінің айырмашылықтарының статистикалық маңыздылығын есептеу.

Қорғауға ұсынылатын негізгі қағидалар (дәлелденген ғылыми гипотезалар және жаңа білім болып табылатын басқа тұжырымдар):

– білімнің әртүрлі салаларына (философия, психология, когнитивистика, педагогика) қатысты үдерістердің синергетикалық өзара әрекеттесуіне негізделген креативтілік феномені салааралық деңгейдегі ұғымдардың байланыс саласы;

– *«әншілік креативтілік – вокалды оқытуда немесе вокалды шығарманы орындауда эмоцияларды білдіру, туындыға ерекше сипат беруде интерпретацияға, стилистикалық трансформацияға және импровизацияға құрылымдалған стандартты емес тәсілдерді ойлап табудың жоғары түрін қамтамасыз етуші көркемдік кешен»*; *«болашақ музыкалық білім бакалаврларының креативтілігі – қабылдау мен қиялдаудың өзара әрекеттесулеріндегі ойлаудың образдық, конструктивтілік, қуанышқа бөлену, белсенділік, талант, шабыт, жаңа әлемді қабылдау, өзіндік идеяларды құру концептуалдық түрлеріне бейімделген шығармашылық қабілеттері арқылы музыкалық білімінің нәтижелерінде жаңа өнімді ұсынуға, әлеуметтік маңызды нәтижелерге жетуіне негізделген құрылым»*; *«вокалды оқыту үдерісінде болашақ музыкалық білім бакалаврларының креативтілігін дамыту – вокалды-орындаушылық практика шеңберінде кәсіби сәйкестіліктен тұратын көркемдік-шығармашылық интерпретацияның, орындаушылық қызметті дараландырудың және стандарттан тыс музыкалық ойлауды дамытуға бағытталған кәсіби даярлықтың интегративті үдерісі»*;

– вокалды оқыту үдерісінде болашақ музыкалық білім бакалаврларының креативтілігін дамытудың әдіснамалық негізі плюралистік, итеративті, трансцендентті және партисипативті ғылыми тұғырлардың өзара әрекеттесуі болып табылады;

– вокалды оқыту үдерісінде болашақ музыкалық білім бакалаврларының креативтілігін дамытудың құрылымдық-мазмұндық моделін жасауда тұлғалық-мотивациялық, көркемдік-когнитивтік, перцептивті-рефлексиялық және перформативті-праксиологиялық компоненттер басшылыққа алынды;

– вокалды оқыту үдерісінде болашақ музыкалық білім бакалаврларының креативтілігін дамыту әдістемесінің негізін болашақ музыкалық білім бакалаврларының көркемдік феномендердің көпнұсқалы интерпретацияларын көрсетуге қызығушылығын ояту, креативтілікті дамытудың когнитивті базисін қалыптастыру бағдарына бағыттау, музыкалық-шығармашылық үдерісте психологиялық-педагогикалық фасилитациялық қолдауды белсендендіру арқылы болашақ музыкалық білім бакалаврларының рефлексиясын ынталандыру, болашақ музыкалық білім бакалаврларының әртүрлі музыкалық педагогикалық қызметтердің салаларында креативтілікті көрсетуге дайын болуын қалыптастыруға қолдау көрсету педагогикалық шарттары құрап, әдістеме негізінде «Вокал және әншілік креативтілік» элективті курсының бағдарламасы даярланды және тәжірибелік-эксперименттік жұмыстар арқылы тиімділігі дәлелденді.

Зерттеудің негізгі нәтижелері:

– салааралық контексте креативтіліктің тұжырымдамалық негіздері мен феноменологиясы зерделенді;

– «әншілік креативтілік», «болашақ музыкалық білім бакалаврларының креативтілігі», «вокалды оқыту үдерісінде болашақ музыкалық білім бакалаврларының креативтілігін дамыту» түсініктерінің мазмұны мен құрылымы нақтыланды;

– вокалды оқыту үдерісінде болашақ музыкалық білім бакалаврларының креативтілігін дамытудың әдіснамалық негіздері айқындалды;

– вокалды оқыту үдерісінде болашақ музыкалық білім бакалаврларының креативтілігін дамытудың құрылымдық-мазмұндық моделі жасалды;

– вокалды оқыту үдерісінде болашақ музыкалық білім бакалаврларының креативтілігін дамытудың әдістемесі дайындалды және әдістеменің негізін құраушы педагогикалық шарттары айқындалды, әдістеменің тиімділігі тәжірибелік эксперименттік жұмыстарда дәлелденді, ғылыми-әдістемелік ұсыныстар берілді.

Алынған нәтижелердің жаңалығы мен маңыздылығының негіздемесі:

1-нәтиже креативтіліктің концептуалды негізіндегі теориялық зерттеулері мен ғалым-педагогтердің қорытындылары ретінде креативтіліктің тұжырымдамалық негіздері мен феноменологиясының зерделенуімен, болашақ музыкалық білім бакалаврларының креативтілігін дамытудағы функциялары мен вокалды оқыту үдерісінде болашақ музыкалық білім бакалаврларының креативтілігін дамытудың ұғымдық-категориялық аппараты әзірленіп, оның құрамдас бөліктерінің айқындалуымен *жаңа* болады;

2-нәтиже жаңа, себебі «әншілік креативтілік», «болашақ музыкалық білім бакалаврларының креативтілігі», «вокалды оқыту үдерісінде болашақ музыкалық білім бакалаврларының креативтілігін дамыту» түсініктерінің мазмұны мен құрылымы нақтыланды;

3-нәтиже жаңа болып табылады, өйткені, вокалды оқыту үдерісінде болашақ музыкалық білім бакалаврларының креативтілік танытуға ынталандыру шартын қамтамасыз ететін әдіснамалық тұғырлары мен оларды қолданудағы педагогикалық ұстанымдары айқындалды;

4-нәтиже вокалды оқыту үдерісінде болашақ музыкалық білім бакалаврларының креативтілігін дамытудың құрылымдық-мазмұндық моделінің жасақталуы өзара динамикалық байланыстағы компоненттері, өлшемдері, көрсеткіштері мен даму деңгейлері сәйкестендірілуімен *жаңа* деп танылады;

5-нәтиже жаңа, вокалды оқыту үдерісінде болашақ музыкалық білім бакалаврларының креативтілігін дамытудың әдістемесінің негізін құрайтын педагогикалық шарттар айқындалып, әдістеме негізінде «Вокал және әншілік креативтілік» элективті курсының бағдарламасы даярланып, тәжірибелік-эксперименттік жұмыстарда тиімділігі дәлелденді.

Ғылымның даму бағыттарына және мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:

Диссертациялық жұмыс Қазақстан Республикасының білім беру саласындағы ғылымның даму басымдықтары мен мемлекеттік бағдарламалар

талаптарына сәйкес келеді. Бұл бағыт бірнеше негізгі құжаттармен және стратегиялық бастамалармен төмендегідей ұштасады.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңының 3-бабы, 2-тармағында: «...жеке адамның шығармашылық, рухани және күш-қуат мүмкіндіктерін дамыту, адамгершілік пен салауатты өмір салтының берік негіздерін қалыптастыру, даралықты дамыту үшін жағдай жасау арқылы ой-өрісін байыту» деп көрсетіледі. Заңда айтылғандарды негізге ала отырып, білім алушылардың даралығын ескеріп, оларға жағдай жасау арқылы ой-өрісін байыту, тұлғаның шығармашылық мүмкіндіктерін әрі қарай дамыту көзделеді. Бұл бізге, болашақ педагогтерді даярлау ісінде әр білім алушының шығармашылығын, күш-қуат мүмкіндіктерін және ой-өрісін арттыруды міндеттеп, өз кезегінде креативтіліктің жолға қойылуын негіздейді.

Қазақстан Республикасының жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасындағы Жоғары білімді дамытуда «Университеттің үшінші миссиясы» деп берілетін бөлімінде: «...Білім беру және жастарды тәрбиелеу саласындағы мемлекеттік саясаттың мақсаттарына, мазмұнына және қол жеткізілген нәтижелеріне сай келетін студенттерді тәрбиелеудің кешенді жүйесі құрылатын болады. Студенттердің жеке басын біртұтас дамыту және өзінің қабілетін іске асыра білу, өзін-өзі тәрбиелеу, өзін-өзі ұйымдастыру, әлеуметтік тәжірибе мен әлеуметтік жауапкершілікті игеру, қоғамның жаңа сұраныстары мен студенттердің қажеттіліктеріне сәйкес келетін оңтайлы жағдайлар қамтамасыз етіледі» делінген. Осы орайда, болашақ музыкалық білім бакалаврларының креативтілігін дамытудағы студенттердің жеке басын біртұтастықта дамыту, әр студент өзінің қабілетін іске асыруда оларға оңтайлы жағдайлар жасау субъективті идеяларымыздың генерациясын іске қосуды міндеттейді.

Ал, Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысымен қабылданған «Креативті индустрияларды дамыту тұжырымдамасында» (2021-2025 жж.), ішкі мемлекеттік саясаттың өкілдері, креативтілікке негізделген білім мен құзыреттерді тәжірибелік тұрғыда пайдалану дағдыларын меңгерген «креативті сынып» – жаңа формацияны қалыптастыруға бағытталуының маңыздылығы атап көрсетілген. Осы құжатта атап өтілгендей, «шығармашылық индустрияларға қиял, креативтілік және зияткерлік капитал болып табылатын экономика секторлары», яғни, ең алдымен мәдениет және өнер жататындығы баяндалады. Бұл ретте, білім берудегі жеке тұлғаның ойлау қабілетін, демек, ұлттың зияткерлік әлеуетін қалыптастыру шешуші рөл атқарады. Осылайша, білім беру жүйесінің функционалдық мүмкіндіктері «тұлғаның креативтілігі мен инновациялық ойлауын ынталандыру» арқылы болашақ мамандардың шығармашылық тұрғыда дамуына ықпал ету үшін ерекше маңызға ие, осы тұста «негізгі білім мен дағдыларды қалыптастыруға бағытталған дәстүрлі жүйеден креативтілік және шығармашылық қағидаларды ашу үшін икемді оқыту жүйесіне көшуді» қамтамасыз етеді.

Докторанттың әр басылымды дайындауға қосқан үлесінің сипаттамасы:

Жүргізілген зерттеу нәтижелері бойынша 8 ғылыми мақала жарияланды, оның ішінде Web of Science және Scopus дерекқоры базасына кіретін халықаралық рецензияланатын журналдарда жарияланған 2 мақала бар.

1. The Use of Data-Based Emotion Recognition Systems for the Development of Emotional and Musical Creativity in Vocal Students. Journal of Educational Computing Research. <https://doi.org/10.1177/07356331251336648> (қосалқы авторлар: Balagazova S., Ibrayeva K., Mombek A., Kosherbayev Zh., & Bolatkhan N; докторанттың үлесі – 50 %) Мақаланың шығу уақытында Scopus percentile: Education – 98%, Web of Science: Social Sciences Citation Index (SSCI) – Q1.

2. Psychosocial Foundations for Pedagogical Skills Formation of Future Specialists in the Special Educational Environment. Journal of Intellectual Disability - Diagnosis and Treatment. – 2020. – Vol. 8, № 3. – P. 485-496. (қосалқы авторлар: Roza. SH. Sydykova., Adalyat A. Yusupova., Galimzhan K. Berekeshev., Torgyn A. Smaylova; докторанттың үлесі – 20 %) Мақаланың шығу уақытында Scopus percentile: Developmental and Educational Psychology – 44 %.

Бес мақала ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігінің ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті ұсынған басылымдарда жарияланды:

1. Essence and structure of creativity of future bachelors of music education. Bulletin of Abai KazNPU «Pedagogical Sciences» Series. – 2023. – №2 (78). – P. 51-61. (қосалқы авторлар: С.Т. Балагазова, Ж.А. Кошербаев; докторанттың үлесі – 70%).

2. Problem learning method in the context of personal creativity development of a musician teacher. Pedagogy and Psychology. – 2021. – № 1(46). – P. 152-158. (қосалқы авторлар: С.Т. Балагазова, И.А. Малахова, М.В. Иванова; докторанттың үлесі – 55 %).

3. К проблеме развития креативности бакалавров музыкально-педагогического образования (аспект вокального обучения). Педагогика и психология. – 2020. – № 2(43). – С.97-104. (қосалқы автор: С.Т. Балагазова; докторанттың үлесі – 70%).

4. Ғылыми зерттеулердегі «креативтілік» және «шығармашылық» ұғымдарының мәні. «Қазақстанның ғылымы мен өмірі». – 2020. – № 7/2. – Б. 157-161. (қосалқы автор: С.Т. Балагазова; докторанттың үлесі – 70%).

5. Концептосфера понятия креативность в музыкальном образовании. Вестник КазНПУ имени Абая. Серия: Педагогические науки. – 2020. – № 4 (68).–С.55-62. (қосалқы авторлар: С.Т. Балагазова, А.А. Момбек; докторанттың үлесі – 60%).

Бір мақала шетелдік ғылыми журналда (Украина Жоғары Аттестациялық Комиссиясы (ЖАК) ұсынған) жарияланды:

1. A current view of the development of creativity in music education: basic approaches and principles. Pedagogical Sciences: theory, history, innovative technologies: a scientific journal / The Ministry of Education and Science of Ukraine, Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko. – 2023. – №3 (127). – P. 450-465 (қосалқы автор: С.Т. Балагазова; докторанттың үлесі – 70%).

АННОТАЦИЯ

диссертации на соискание степени доктора философии (PhD)
по образовательной программе 8D01401 «Музыкальное образование»/
8D01402 «Музыкальное исполнительство и педагогика»

Кулданова Наурыза Талгатовича

**на тему: «Развитие креативности будущих бакалавров
музыкального образования в процессе вокального обучения»**

Тема исследования: Развитие креативности будущих бакалавров музыкального образования в процессе вокального обучения

Цель исследования: теоретико-методологическое обоснование развития креативности будущих бакалавров музыкального образования в процессе вокального обучения, разработка методики, экспериментальная проверка её эффективности в ходе опытно-экспериментальной работы, а также разработка научно обоснованных методических рекомендаций.

Задачи исследования:

- исследовать концептуальные основы и феноменологию креативности в междисциплинарном контексте;
- уточнить содержание и структуру понятий «певческая креативность», «креативность будущих бакалавров музыкального образования» и «развитие креативности будущих бакалавров музыкального образования в процессе вокального обучения»;
- определить методологические основы развития креативности будущих бакалавров музыкального образования в процессе вокального обучения;
- разработать структурно-содержательную модель развития креативности будущих бакалавров музыкального образования в процессе вокального обучения;
- определить педагогические условия и разработать методику развития креативности будущих бакалавров музыкального образования в процессе вокального обучения, обосновать её эффективность в ходе опытно-экспериментальной работы, разработать методические рекомендации.

Методы исследования:

Теоретические методы: сбор литературных источников в области философии, когнитивистики, психологии, педагогики и музыкального образования, их анализ (феноменологический, ретроспективный), систематизация и обобщение результатов, определение содержания, синтез и теоретическое моделирование, структурирование, уточнение;

Эмпирические методы: разработка диагностического аппарата оценивания, педагогический эксперимент, анкетирование, фокус-групповое интервью, тестирование, анализ, контент-анализ, определение семантической дистанции, самооценка, пилотное анкетирование, полуструктурированное интервью, наблюдение, вычисление значений коэффициентов проявления качества, подсчёт частоты встречаемости, формула углового преобразования Р. Фишера, вычисление статистической значимости различий в результатах эксперимента.

Основные положения, выносимые на защиту (доказаны научные гипотезы и другие выводы, составляющие новизну):

– феномен креативности, основанный на синергетическом взаимодействии процессов, относящихся к различным областям знания (философии, психологии, когнитивистике, педагогике), представляет собой междисциплинарное пространство сопряжения понятий.

– *«певческая креативность»* выступает как художественный комплекс, обеспечивающий высшую форму изобретения нестандартных подходов в вокальном обучении или исполнении вокального произведения, направленных на выражение эмоций, придание произведению индивидуального характера через интерпретацию, стилистическую трансформацию и импровизацию»; *«Креативность будущих бакалавров музыкального образования»* составляет структуру, основанную на представлении нового продукта в результатах музыкального образования и достижения социально значимых результатов через творческие способности, адаптированные к концептуальным формам образного мышления, конструктивности, переживания радости, активности, таланта, вдохновения, восприятия нового мира, построения собственных идей, во взаимодействии восприятия и воображения»; *«Развитие креативности будущих бакалавров музыкального образования в процессе вокального обучения»* является интегративным процессом профессиональной подготовки, направленный на развитие нестандартного музыкального мышления, индивидуализацию исполнительской деятельности и художественно-творческую интерпретацию, основанную на профессиональной идентичности в рамках вокально-исполнительской практики»;

– методологическую основу развития креативности будущих бакалавров музыкального образования в процессе вокального обучения составляет взаимодействие плюралистических, итеративных, трансцендентных и партисипативных научных подходов;

– создание структурно-содержательной модели развития креативности будущих бакалавров музыкального образования в процессе вокального обучения включает интеграцию личностно-мотивационного, художественно-когнитивного, перцептивно-рефлексивного и перформативно-праксиологического компонентов;

– основу методики развития креативности будущих бакалавров музыкального образования в процессе вокального обучения составляют такие педагогические условия, как, *пробуждение интереса будущих бакалавров музыкального образования к поливариантности интерпретаций художественных феноменов, ориентация на развитие когнитивного базиса креативности, активизация психолого-педагогической фасилитационной поддержки в музыкально-творческом процессе с целью стимулирования рефлексии будущих бакалавров музыкального образования, а также поддержка формирования их готовности к проявлению креативности в различных сферах музыкально-педагогической деятельности.* На основе данной методики была разработана программа элективного курса «Вокал и певческая креативность», эффективность которой была доказана в ходе опытно-экспериментальной работы.

Основные результаты исследования:

- изучены концептуальные основы и феноменология креативности в контексте междисциплинарного дискурса;
- уточнены содержание и структура понятий «певческая креативность», «креативность будущих бакалавров музыкального образования» и «развитие креативности будущих бакалавров музыкального образования в процессе вокального обучения»;
- определены методологические основы развития креативности будущих бакалавров музыкального образования в процессе вокального обучения;
- разработана структурно-содержательная модель развития креативности будущих бакалавров музыкального образования в процессе вокального обучения;
- разработана методика развития креативности будущих бакалавров музыкального образования в процессе вокального обучения, обоснованы лежащие в ее основе педагогические условия, эффективность методики подтверждена в ходе опытно-экспериментальной работы, представлены научно-методические рекомендации.

Обоснование новизны и значимости полученных результатов:

Результат 1: на основе теоретических исследований и выводов учёных-педагогов, посвящённых концептуальным основам креативности, проведено изучение феноменологии и концептуального базиса креативности, разработан понятийно-категориальный аппарат развития креативности будущих бакалавров музыкального образования в процессе вокального обучения с определением его компонентов, который является *новым*;

Результат 2: является *новым* в связи с уточнением содержания и структуры понятий «певческая креативность», «креативность будущих бакалавров музыкального образования» и «развитие креативности будущих бакалавров музыкального образования в процессе вокального обучения»;

Результат 3: является *новым* и заключается в определении методологических основ и педагогических принципов их реализации, создающих условия для стимулирования будущих бакалавров музыкального образования к проявлению креативности в процессе вокального обучения;

Результат 4: является *новым* и заключается в разработке структурно-содержательной модели развития креативности будущих бакалавров музыкального образования в процессе вокального обучения, включающей взаимосвязанные компоненты, критерии, показатели и уровни развития креативности;

Результат 5: является *новым* и представлен в обосновании педагогических условий, составляющих основу методики развития креативности будущих бакалавров музыкального образования в процессе вокального обучения. На основе методики разработана программа элективного курса «Вокал и певческая креативность», эффективность которой подтверждена в ходе опытно-экспериментальной работы.

Соответствие направлениям развития науки и государственным программам:

Диссертационная работа соответствует приоритетам развития науки и требованиям государственных программ в сфере образования Республики Казахстан. Данное направление соотносится с рядом ключевых документов и стратегических инициатив, в частности:

В статье 3, пункте 2 Закона Республики Казахстан «Об образовании» указывается: «...обогащение кругозора личности путём создания условий для развития её творческого, духовного и физического потенциала, формирования прочных основ нравственности и здорового образа жизни, а также индивидуального развития». Исходя из положений данного Закона, основное внимание уделяется созданию условий, способствующих раскрытию индивидуальности обучающихся, расширению их кругозора и развитию творческих способностей. Это, в свою очередь, обосновывает необходимость формирования креативности при подготовке будущих педагогов, где приоритет отдается развитию творческого потенциала, физических и интеллектуальных возможностей каждого обучающегося.

Кроме того, в разделе «Третья миссия университета» Концепции развития высшего образования и науки Республики Казахстан на 2023-2029 годы подчеркивается: «...будет сформирована комплексная система воспитания студентов в соответствии с целями, содержанием и достигнутыми результатами государственной политики в сфере образования и воспитания молодёжи. Обеспечиваются оптимальные условия, соответствующие новым общественным запросам и потребностям студентов, для всестороннего развития личности обучающегося, реализации его способностей, самовоспитания, самоорганизации, освоения социального опыта и социальной ответственности». В этом контексте развитие креативности будущих бакалавров музыкального образования предполагает реализацию субъективных педагогических идей, направленных на всестороннее развитие личности студента, создание условий для раскрытия индивидуальных способностей каждого обучающегося.

В «Концепции развития креативных индустрий» (2021-2025 гг.), утверждённой постановлением Правительства Республики Казахстан, подчёркивается значимость формирования «креативного класса» – новой формации представителей внутренней государственной политики, обладающих практическими навыками применения креативных знаний и компетенций. Согласно данному документу, креативные индустрии охватывают сектора экономики, основанные на воображении, креативности и интеллектуальном капитале, в первую очередь охватывающие сферу культуры и искусства. В этом контексте особая роль отводится формированию интеллектуального потенциала нации посредством развития мышления личности в системе образования. Таким образом, функциональные возможности образовательной системы приобретают особую значимость для творческого становления будущих специалистов через «стимулирование креативного и инновационного мышления личности», что, в свою очередь, требует перехода от традиционной системы, ориентированной на формирование базовых знаний и навыков, к гибкой модели обучения, раскрывающей креативные и творческие принципы.

Описание вклада докторанта в подготовку каждой публикации:

По результатам проведённого исследования опубликовано 8 научных работ, в том числе 2 статьи в международных рецензируемых журналах, входящих в наукометрическую базу данных Web of Science и Scopus:

1. The Use of Data-Based Emotion Recognition Systems for the Development of Emotional and Musical Creativity in Vocal Students. Journal of Educational Computing Research. <https://doi.org/10.1177/07356331251336648> (соавторы: Balagazova S., Ibrayeva K., Mombek A., Kosherbayev Zh., & Bolatkhan N; *доля докторанта* – 50 %) Scopus percentile: Education – 98%, Web of Science: Social Sciences Citation Index (SSCI) – Q1 на момент публикации статьи.

2. Psychosocial Foundations for Pedagogical Skills Formation of Future Specialists in the Special Educational Environment. Journal of Intellectual Disability - Diagnosis and Treatment. – 2020. – Vol. 8, № 3. – P. 485-496. (соавторы: Roza. SH. Sydykova., Adalyat A. Yusupova., Galimzhan K. Berekeshev., Torgyn A. Smaylova; *доля докторанта* – 20 %) Scopus percentile: Developmental and Educational Psychology – 44 % на момент публикации статьи.

Пять статей опубликованы в изданиях, рекомендованных Комитетом по обеспечению качества в сфере науки и высшего образования МНВО РК:

1. Essence and structure of creativity of future bachelors of music education. Bulletin of Abai KazNPU «Pedagogical Sciences» Series. – 2023. – №2 (78). – P. 51-61. (соавторы: С.Т.Балагазова, Ж.А.Кошербаев; *доля докторанта* – 70%).

2. Problem learning method in the context of personal creativity development of a musician teacher. Pedagogy and Psychology. – 2021. – № 1(46). – P. 152-158. (соавторы: С.Т. Балагазова, И.А. Малахова, М.В. Иванова; *доля докторанта* – 55 %).

3. К проблеме развития креативности бакалавров музыкально-педагогического образования (аспект вокального обучения). Педагогика и психология. – 2020. – № 2(43). – С.97-104. (соавтор: С. Т. Балагазова; *доля докторанта* – 70%).

4. Ғылыми зерттеулердегі «креативтілік» және «шығармашылық» ұғымдарының мәні. «Наука и жизнь Казахстана». – 2020. – № 7/2. – С.157-161. (соавтор: С.Т. Балагазова; *доля докторанта* – 70%).

5. Концептосфера понятия креативность в музыкальном образовании. Вестник Казахского национального педагогического университета имени Абая, серия «Педагогические науки». – 2020. – № 4 (68). – С.55-62 (соавторы: С.Т. Балагазова, А. А. Момбек; *доля докторанта* – 60%).

Одна статья опубликована в зарубежном научном журнале, рекомендованном ВАК Украины:

1. A current view of the development of creativity in music education: basic approaches and principles. Pedagogical Sciences: theory, history, innovative technologies: a scientific journal / The Ministry of Education and Science of Ukraine, Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko. – 2023. – № 3 (127). – P. 450-465 (соавтор: С.Т. Балагазова; *доля докторанта* – 70%).

ABSTRACT

of the dissertation for the degree of Doctor of Philosophy (PhD)
on the educational program 8D01401 «Music education» /
8D01402 «Music performance and pedagogy»

by Kuldанov Nauryz Talgatovich

on the topic: **«Development of creativity of future bachelors of music education in the process of vocal training»**

The theme of the research: Development of creativity of future bachelors of music education in the process of vocal training.

The purpose of the study: To provide a theoretical and methodological foundation for developing the creativity of future bachelors of music education in the process of vocal training, to design a methodology, experimentally test its effectiveness, and develop scientifically grounded methodological recommendations.

Objectives of the research:

- To study the conceptual foundations and phenomenology of creativity in an interdisciplinary context;
- To clarify the content and structure of the concepts of «singing creativity», «creativity of future bachelors of music education», and «development of creativity of future bachelors of music education in the process of vocal training»;
- To determine the methodological foundations for developing creativity of future bachelors of music education in the process of vocal training;
- To develop a structural-content model for developing creativity of future bachelors of music education in the process of vocal training;
- To define pedagogical conditions and design a methodology for developing of future bachelors of music education in the process of vocal training, to justify its effectiveness through experimental work and to offer methodological recommendations.

Research methods:

Theoretical methods: collection and analysis of literature in philosophy, cognitive science, psychology, pedagogy, and music education (phenomenological and retrospective analysis), systematization and synthesis of results, defining content, theoretical modeling, structuring and specification.

Empirical methods: development of diagnostic assessment tools, pedagogical experiments, surveys, focus group interviews, testing, content analysis, semantic distance analysis, self-assessment, pilot surveys, semi-structured interviews, observation, calculating quality manifestation coefficients, frequency counts R. Fisher's angular transformation formula and statistical significance tests of experimental results.

The main regulations proposed for defense (proven scientific hypotheses and other conclusions that are new knowledge):

- The phenomenon of creativity, based on the synergistic interaction of processes from different fields (philosophy, psychology, cognitive science, pedagogy), represents an interdisciplinary conceptual space;

– «*Singing creativity* – is defined as an artistic complex that facilitates the highest form of inventive approaches in vocal training or performance, enabling emotional expression and imparting individuality to musical works through interpretation, stylistic transformation and improvisation»; «*Creativity of future bachelors of music education* – is seen as a structure oriented toward producing novel outcomes in music education and achieving socially significant results through creative abilities. It involves conceptual forms of imaginative thinking, constructiveness, the experience of joy, activity, talent, inspiration, perception of new worlds, personal idea generation and the interplay of perception and imagination; «*Development of creativity of future bachelors of music education in the process of vocal training* – is an integrative process of professional preparation aimed at fostering non-standard musical thinking, individualizing performance activities and enabling artistic-creative interpretation based on professional identity within vocal practice»;

– The methodological foundation for developing creativity in this context is grounded in pluralistic, iterative, transcendent and participatory scientific approaches;

– The structural-content model for developing creativity integrates personality-motivational, artistic-cognitive, perceptual-reflective and performative-praxiological components;

– The methodology is supported by pedagogical conditions such as stimulating students' interest in diverse interpretations of artistic phenomena, focusing on developing a cognitive basis for creativity, activating psychological-pedagogical facilitative support during the creative musical process to encourage reflection and fostering readiness to express creativity in various musical and pedagogical activities based on this methodology, an elective course program titled «Vocal and singing creativity» was developed and its effectiveness was confirmed through experimental work.

The main results of the research:

– Conceptual foundations and phenomenology of creativity have been studied in an interdisciplinary context;

– Content and structure of the concepts of «singing creativity», «creativity of future bachelors of music education» and «development of creativity of future bachelors of music education in the process of vocal training» have been specified and clarified;

– Methodological foundations for developing creativity of future bachelors of music education in the process of vocal training have been identified;

– A structural-content model for developing creativity of future bachelors of music education in the process of vocal training has been developed;

– A methodology for the development of creativity of future bachelors of music education in the process of vocal training has been developed, the pedagogical conditions underlying it have been substantiated, the effectiveness of the methodology has been confirmed in the course of experimental work, scientific and methodological recommendations have been presented.

Novelty and significance of the results:

Result 1: Based on theoretical analysis and existing pedagogical research, a conceptual and categorical framework for developing creativity of future bachelors of music education in the process of vocal training was developed, identifying its key components, which is novel;

Result 2: New clarification of the content and structure of the concepts «singing creativity» «creativity of future bachelors of music education» and «development of creativity of future bachelors of music education in the process of vocal training»;

Result 3: The novelty, lies in the identification of methodological foundations and pedagogical principles for their implementation, which create conditions for stimulating future bachelors of music education to demonstrate creativity in the process of vocal training.

Result 4: The novelty, lies in the development of a structural-content model for the development of creativity of future bachelors of music education in the process of vocal training, which includes interrelated components, criteria, indicators, and levels of creativity development.

Result 5: The novelty, lies in the justification of the pedagogical conditions that form the basis of the methodology for the development of creativity of future bachelors of music education in the process of vocal training. Based on this methodology, an elective course program entitled «Vocal and singing creativity» has been developed, the effectiveness of which has been confirmed through experimental work.

Relevance to national science and state programs:

The dissertation corresponds to the priorities of scientific development and the requirements of state programs in the field of education of the Republic of Kazakhstan. This direction aligns with a number of key documents and strategic initiatives, in particular:

Article 3, Clause 2 of the Law of the Republic of Kazakhstan «On Education» states «...the enrichment of an individual's worldview by creating conditions for the development of their creative, spiritual, and physical potential, the formation of strong foundations of morality and a healthy lifestyle, as well as individual development». Based on the provisions of this law, primary attention is paid to creating conditions that promote the disclosure of students' individuality, the broadening of their worldview, and the development of their creative abilities. This, in turn, substantiates the necessity of fostering creativity in the training of educators, where priority is given to the development of each student's creative potential, physical, and intellectual capabilities.

Moreover, in the section «The third mission of the university» of the concept for the development of Higher Education and Science of the Republic of Kazakhstan for 2023-2029, it is emphasized «...a comprehensive system of student education will be formed in accordance with the goals, content, and achieved results of state policy in the field of education and youth upbringing. Optimal conditions will be provided, corresponding to new social demands and student needs, for the comprehensive development of the learner's personality, the realization of their abilities, self-education, self-organization, acquisition of social experience, and

social responsibility». In this context, the development of creativity of future bachelors of music education implies the implementation of subjective pedagogical ideas aimed at the comprehensive development of the student's personality and the creation of conditions for revealing each learner's individual abilities.

In the «Concept for the development of creative industries» (2021-2025), approved by the resolution of the Government of the Republic of Kazakhstan, the importance of forming a «creative class» is emphasized a new generation of representatives of internal state policy possessing practical skills in applying creative knowledge and competencies. According to this document, creative industries encompass sectors of the economy based on imagination, creativity, and intellectual capital, primarily covering the fields of culture and art. In this context, a special role is given to the formation of the nation's intellectual potential through the development of individual thinking within the education system. Thus, the functional capabilities of the educational system gain particular significance for the creative formation of future specialists through the «stimulation of creative and innovative thinking of the individual», which, in turn, requires a shift from a traditional system focused on the formation of basic knowledge and skills to a flexible model of education that reveals creative and imaginative principles.

The contribution of the doctoral student in the preparation of each publication:

Based on the results of the conducted research, 8 scientific papers have been published, including 2 articles in international peer-reviewed journals indexed in the scient metric databases Web of Science and Scopus:

1. The Use of Data-Based Emotion Recognition Systems for the Development of Emotional and Musical Creativity in Vocal Students. Journal of Educational Computing Research. <https://doi.org/10.1177/07356331251336648> (co-authors: Balagazova S., Ibrayeva K., Mombek A. Kosherbayev, Zh. & Bolatkhan N; *contribution of the doctoral student* – 50 %) Scopus percentile: Education – 98%, Web of Science: Social Sciences Citation Index (SSCI) – Q1 at the time of publication of the article.

2. Psychosocial Foundations for Pedagogical Skills Formation of Future Specialists in the Special Educational Environment. Journal of Intellectual Disability - Diagnosis and Treatment. – 2020. – Vol. 8, № 3. – P. 485-496. (co-authors: Roza. SH. Sydykova., Adalyat A. Yusupova., Galimzhan K. Berekeshev., Torgyn A. Smaylova; *contribution of the doctoral student* – 20 %) Scopus percentile: Developmental and Educational Psychology – 44 % at the time of publication of the article.

Five articles have been published in journals recommended by the Committee for Quality Assurance in the Sphere of Science and Higher Education of the Ministry of Science and Higher Education of the Republic of Kazakhstan:

1. Essence and structure of creativity of future bachelors of music education. Bulletin of Abai KazNPU «Pedagogical Sciences» Series. – 2023. – №2 (78). – P. 51-61. (co-authors: S.T. Balagazova, Zh.A. Kosherbayev; *contribution of the doctoral student* – 70%).

2. Problem learning method in the context of personal creativity development of a musician teacher. Pedagogy and Psychology. – 2021. – № 1(46). – P. 152-158.

(co-authors: S.T. Balagazova, I.A. Malakhova, M.V. Ivanova; *contribution of the doctoral student – 55 %*).

3. On the problem of development of creativity of bachelors of music pedagogical education (aspect of vocal training). Pedagogy and Psychology. – 2020. – № 2(43). – P. 97-104. (co-author: S.T. Balagazova; *contribution of the doctoral student – 70%*).

4. The Meaning of the Concepts «Creativity» and «Oeuvre» in scientific research. «Science and Life of Kazakhstan». – 2020. – № 7/2. – P. 157–161. (co-author: S.T. Balagazova; *contribution of the doctoral student – 70%*).

5. Concept sphere of the concept of creativity in music education. Bulletin of Abai KazNPU «Pedagogical Sciences» Series. – 2020. – № 4 (68). – P. 55-62 (co-authors: S.T. Balagazova, A. A. Mombek; *contribution of the doctoral student – 60%*).

One article has been published in a foreign scientific journal recommended by the Higher Attestation Commission (HAC) of Ukraine:

1. A current view of the development of creativity in music education: basic approaches and principles. Pedagogical Sciences: theory, history, innovative technologies: a scientific journal / The Ministry of Education and Science of Ukraine, Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko. – 2023. – № 3 (127). – P. 450-465 (co-author: S.T. Balagazova; *contribution of the doctoral student – 70%*).